

Rychle byste si všimli, kdyby výšky a hloubky schodů mívaly náhodné rozměry. Na nákresu jsou uvedeny jejich standardní americké parametry, udávané v palcích a jejich zlomcích.

V našich moderních a převážně městských společnostech s vysokou hustotou obyvatelstva a rozsáhlými dopravními sítěmi dnes přijímáme řadu opatření k zajištění základního pohodlí a bezpečnosti. Místnosti v hromadně stavěných obytných domech musejí mít určitou minimální výšku – v USA je to 8 stop (cca 2,44 m), což je výška sádkartonové desky – a v mnoha zemích je již dávno předepsána minimální podlahová plocha na osobu, která se i v ekonomicky rozvinutých zemích liší. Většina lidí si například neuvědomuje, že Francie byla až do 50. let 20. století poměrně chudou zemí: norma, která platila pro francouzské nízkonájemné byty (*habitations a loyer modéré*), udávala v roce 1922 i na počátku 50. let 20. století minimální plochu dvoupokojového bytu 35 m² a také o půl století později jen 45 m² – v Japonsku zůstává minimální požadavek na pouhých 25 m² na osobu ve srovnání s téměř 70 m² u průměrného nově postaveného rodinného domu v Americe (211 m² v roce 2021, děleno průměrnou velikostí rodiny 3,13).¹⁵

Na tyto normy a obvyklé velikosti si snadno zvykáme a očekáváme, že se s nimi budeme běžně setkávat, v případě potřeby se pak učíme vyrovnávat s novým prostředím, které se řídí jinými pravidly. Vůči odchylkám od očekávaných velikostí však zůstáváme ostražití.

Jak si podrobně vysvětlíme v sedmé kapitole, je to dáno tím, že velikosti živých organismů a jejich specifické vlastnosti – ať už jde o délku novorozenců, rozpětí křídel albatrosů, obvod kmenů sekvojí nebo hmotnost italských důchodců – mívají normální rozdělení. To znamená, že se soustřeďují (často velmi těsně) kolem svých středních hodnot, a zakreslíme-li četnosti jejich výskytu do grafu, dostaneme souměrnou křivku zvonovitého tvaru.

Většina lidí si tuto všudypřítomnou realitu formálně neuvědomuje – a jen málokdo by dokázal napsat poměrně složitou rovnici určující křivku tohoto statistického rozdělení. Podvědomě se s ní však vnitřně ztotožnili na základě opakované zkušenosti, a proto si jakékoli podstatné odchylky od těchto očekávaných průměrů snadno všimnou a okamžitě ji vyhodnotí jako neobvyklou; vždy si všimneme, když je něco neobvykle velké nebo nečekaně malé. Tato podvědomá kategorizace jde ještě dál. Extrémní velikosti můžeme zařadit do kategorií, jako jsou miniatury (malinké, nepatrné, mikroskopické) nebo giganty (obrovitost, monstra). To samozřejmě může fungovat pouze tam, kde jsme si vědomi obvyklých norem. Byznysmeni z Manhattanu, intuitivně si uvědomující tělesnou výšku (jak si ukážeme v příští kapitole, výška je evidentním ukazatelem korporátního „vůdcovství“), by zařadili – na základě zkušeností s všudypřítomnými holuby, kachnami a husami v Central Parku – albatrosa laysanského mezi ptáky s velkým rozpětím křídel (v průměru měří kolem

2 metru). Asi jen ornitolog by však věděl, že existují albatrosi s ještě větším rozpětím křídel (albatros stěhovavý, až 3,5 metru).¹⁶

MEZI VELKÝM A MALÝM

Jsme velmi společenský druh, a pokud jde o nezákladnější podmínky přežití, pomáhá nám lépe se začlenit do společnosti a zvládat nástrahy života, jsme-li alespoň průměrně vysocí a velikost našeho intelektu není v nejnižším kvartilu normálního rozdělení. Větší velikost je zásadním předpokladem složitosti: malé a izolované prehistorické skupiny sběračů (kde jedinou úlohou každého po dosažení dospělosti bylo zajistit dostatek potravy) nemohly dosáhnout sociální komplexity s propracovaným rozvrstvením společnosti a tisíce druhy pracovních míst a odbornou dovedností velkých urbánních společností.

Velká velikost, ať už jde o stáda kopytníků v Africe nebo dnešní výrobní či technologické společnosti, přináší rozmanité konkurenční výhody: dobře se daří jak pakoním v Serengeti, tak společnosti Google. Obrovské stádo pakoňů v Serengeti, čítající na 1,5 milionu jedinců, je největší skupinou mohutných býložravců na světě, která každoročně migruje na velkou vzdálenost – a podíl firmy Google na trhu vyhledávačů (celosvětově asi 93 %) je příčinou její vysoké tržní kapitalizace: na začátku roku 2022 se blížila 2 bilionům dolarů, což je více než roční HDP Ruska nebo Brazílie.¹⁷

Celý život se v myšlenkách pohybujeme mezi malým a velkým, tyto dvě kategorie však vyvolávají různé reakce. Během celého našeho vývoje, s výjimkou relativně kratičké poslední periody, byly zdrojem velkých zážitků, často však ohromujícího až smrtícího rozsahu, pouze přírodní jevy: bouře, požáry, záplavy, zemětřesení.¹⁸ Dokud jsme žili v malých skupinách, které si sbíraly a opatrovaly potravu, a dokud se naše nástroje omezovaly na nejjednodušší kamenné náčiní, nemohli jsme po sobě zanechávat rozsáhlé stavby ani předměty trvalého charakteru. Avšak s mozky, příliš se nelišícími od mozků těchto pravěkých lovců a sběračů, kteří se před desítkami tisíc let potulovali po Africe a Eurasii, si můžeme být jistí, že si náš druh představoval tvory a události ve velkém a hrozivém měřítku a nechával je ožít v příbězích, které se po generace předávaly ústně, než byly před necelými 5 500 lety vepsány klínovým písmem do mezopotámských hliněných destiček první fiktivní příběhy.¹⁹

Tato imaginativní fikce se nepřetržitě táhne od nejstarších zaznamenaných bájí až po dnešní fiktivní příběhy, od příšer ze starověkých legend až po kasovní trháky počítačově animovaných bitev Godzilly a King Konga.²⁰ Setkání se strašlivými příšerami se objevují ve dvou nejstarších dochovaných příbězích lidské představivosti: v utrpení sumerského krále Gilgameše a v dobrodružstvích Odyssea a jeho společníků při návratu z Tróje. Gilgameš se na své výpravě musí utkat s Chumbabou, obludným obrem, kterého nejvyšší